

heemkundige kring
meise - oppem - wolvertem

Berla

driemaandelijks tijdschrift
nummer 39 maart 1995

Berla

heemkundige kring
meise - oppem - wolvertem
en omgeving

zetel van de kring
berla vzw
brusselsesteenweg 73
1860 meise

raad van beheer :

S. Van Hemeldonck - Van Antwerpen, ere voorzitter

R. Moyson , ondervoorzitter

R. Moerenhout, secretaris

A. Jacobs, penningmeester

R. Moreau P. Carrière M. Van den Broeck J. Cornelissen F. Coene J. De Cuyper

ons tijdschrift :

verschijnt driemaandelijks

jaarabonnement en lidgeld 300 frank

ASLK 001-1189490-55

los nummer 100 frs

de auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdrage

berla verzamelt :

alle dokumenten over de fusiegemeente Meise zoals oude weekbladen, knipsels, zichtkaarten, foto's, strooibrieven, affiches, landkaarten....

alle dokumenten over inwoners van de gemeente zoals doodsprentjes, familiearchief, foto's, akten van koop en verkoop, kavelbrieven..

alle voorwerpen in verband met ambachten en stielen van vroeger, boerenalaam, leefmilieu en gewoonten van onze voorouders

werp niets weg, kontakteeer eerst Berla !

onze bibliotheek en archief :

toegankelijk iedere woensdag van 14 u tot 17 u.(behalve op feestdagen en in de vakantieperiode).

onze heembabbelavond :

iedere tweede maandagavond van de maand om 20 u nodigen wij belangstellenden in de plaatselijke geschiedenis uit voor een gezellige "heembabbelavond" in ons lokaal. Resultaten van opzoekingen en andere heemkundige ervaringen kunnen er uitgewisseld worden.

info :

voor dringende vragen kan men telefonisch terecht bij :

Mevr. S. Van Hemeldonck op 02/269.29.26
Roger Moerenhout op 03/888.00.96

10.10.1994... MICHEL - JEAN VANDIEST VERTELT VOOR BERLA

" DEPORTATIE NAAR DUITSLAND VAN 3 MAART 1943 TOT 20 MEI 1945"

Rustig ordent Jean de papieren die voor hem liggen en waarop hij alles zorgvuldig heeft voorbereid. Wat hier meer als een soort opsomming zal voorkomen, brengt hij ons als een boeiend verhaal waarnaar wij allen met veel aandacht, en aangenaam verrast luisterden.

Inleiding :

1 september 1939 valt Duitsland Polen binnen. Op 9 april 1940 Denemarken en Noorwegen. Op 10 mei 1940 België, Luxemburg, Nederland en Frankrijk.

8 augustus 1940, Slag om Engeland, ondanks numerieke minderheid van de R.A.F. kan Engeland de Duitse Luftwaffe weerstaan, de geplande invasie met codenaam "Seelöwe" wordt uitgesteld.

Januari 1941, Hongarije, Roemenië en Bulgarije sluiten aan bij de Asmogendheden, waar Italië ook reeds bij is aangesloten.

6 april 1941 wordt Joegoslavië overwonnen, maar Tito en zijn partizanen voeren de ganse oorlog een guerrilla strijd vanuit de bergen.

28 augustus 1940 valt Italië van uit bezet Albanië Griekenland binnen. Pas nadat Duitsland en Bulgarije ter hulp komen wordt Griekenland bezet. 13 september 1940, Italië valt Egypte aan, ze worden door de Britten teruggedreven, doch op 30 maart 1941 is er de massale aanval van Duitsland en Italië met als dieptepunt het verlies van de havenstad Tobrouk en de woestijnoorlog is begonnen.

23 oktober 1942 de slag om El Alamein met steun van de Amerikanen, en in mei 1943 moet het Afrikakorps inschepen om aan een vernieling te ontkomen.

Intussen was Duitsland Rusland binnengevallen op 22 juni 1941 en stonden ze reeds op 15 oktober vóór Moskou.

20 november 1942 massale tegenaanval van de Russen : in Stalingrad worden 300.000 Duitsers krijgsgevangen genomen.

Juli 1943 verliezen de Duitsers de tankslag bij Koersk (de grootste uit de geschiedenis) en worden er 3.000 tanks en zwaar geschut van de Duitsers vernietigd. Van dit moment kwam er een keerpunt in de opmars van het Derde Rijk.

Duitsland moet al zijn weerbare mannen van 18 tot 50 jaar mobiliseren, op het einde van de oorlog zelfs tot 15 jaar.

De fabrieken en industrie hebben een groot tekort aan werkkrachten...

Aanvang vrijwillige arbeid : juli 1940.

Er worden op alle openbare plaatsen, stations, zelfs op de Brusselse trams grote reclameborden geplaatst met de volgende opschriften : "Gaaf naar Duitsland werken. Hoog loon, welvaart, sociale voordelen" "Wordt techniek bij de Junckers vliegtuigfabrieken" "Er is een arbeidsplaats voor U bij onze Duitse vrienden" enz... Volgens Duitse propaganda zouden er 320.000 man vertrokken zijn - volgens officiële bron slechts 125.000.

Verplichte tewerkstelling : 6 oktober 1942.

"Als ze niet vrijwillig komen, zullen we ze verplichten !" Bevel van de Militärverwaltung (von Falkenhausen) :

Verplichting voor mannen van 18 tot 50 jaar en vrouwen van 21 tot 35 jaar.

Door tussenkomst van de Belgische bisschoppen en de katholieke instanties verviel vanaf mei 1943 de verplichting voor vrouwen.

Januari 1943

Ik was werkzaam bij de firma Van Eycken, Artoisstraat te Brussel. Alle werkgevers moesten met de lijst van het personeel naar het Arbeidsambt waar 10% van het personeel verplicht werd te gaan werken naar Duitsland. Vier ongehuwden werden aangeduid met vertrek op 15 januari, bestemming Wetzlar.

Ik wacht de toestand af.

Maart 1943

Ik vertrok uit het station van Schaarbeek richting Kassel waar ik werd tewerkgesteld in de wapenfabriek "Heeres Zeugamt Waffenwerkstatt Kassel".

18 mei 1943

Bombardement op twee stuwdammen

1) De Möhnedam bij Neheim-Husten, grootste Talsperre van Duitsland op 120 km van Kassel was de aandrijfkracht voor de elektrische centrale van het

Ruhrgebied en bevatte op 18 mei 480 miljoen km³ water, daar waar normaal maar 300 miljoen uit veiligheidsredenen was voorzien.

2) De Edertalsperre bij Hermfurt op 40 km van Kassel, ook de Ederstausee genoemd, bevatte op die datum 370 miljoen km³ water. Normaal mocht er slechts 210 miljoen km³ opgehouden worden, om de provincie Kurhessen van stroom te voorzien. De hele vallei van de Eder en de Fulda met de volgende steden en dorpen werden overstroomd : Hermfurt, Bad Wildungen, Fritzlar, Felsbergen, Edermunden, Baunatal, Gros Sammelrode, Kassel, Hoggeismar, Munden en verder tot aan de monding van de Fulda in de Wezer. Alles werd door het water meegesleurd : meubelen, dieren, een massa elektrische lampen, houten balken waaraan de dieren nog waren vastgebonden, lijken enz.

De stad Kassel echter werd maar gedeeltelijk overspoeld. Het water bleef ongeveer een week staan, nadien werden we verplicht gedurende drie weken modder te scheppen.

22 oktober 1943

Kassel wordt gebombardeerd.

Kassel een stad met 380.000 inwoners en met een grote industrie : Henschel - fabriek van locomotieven, Heinkel - fabriek van vliegtuigen, Henschel - vrachtwagens, I.G. Farben - chemische produkten (zyklon B blauwzuur) Loewe-Opta optica, Fulda Werke - bandenfabriek, S.K. F. - rollagers, Mageris-Deutz tractoren enz. In de omgeving van Fulda zijn rijke bruinkoollagen.

Om 21 uur 's avonds begint een bombardement dat twee uur zal duren. De hele stad wordt vernield en platgebrand. Ons "Lager", de Kunst Academie, is eveneens volledig uitgebrand, wij vluchten in paniek in de kelder. Ik heb een brandwonde aan het linkerbeen opgelopen tijdens het vluchten nadat wij eerst bijna verdronken waren in een vijver waar een air-mine in terechtgekomen was. Er vallen een 60.000 tal doden. Wij worden verplicht onze intrek te nemen in een barakkenkamp te Heringshausen, waar eerst Italianen verbleven. Wij krijgen de opdracht in het kamp alles op te ruimen.

Januari 1944

Wij vertrekken naar het kamp in Kaufungen op 40km van Kassel. Hier worden we tewerkgesteld in een opslagplaats van het leger.

Maart 1944

Er worden arbeiders aangeworven om bij landbouwers, het land te helpen bewerken. Ik ben bij de gelukkigen en word verplaatst naar Wallendorf-Klein-

Furra bij boer Helmut Kruger. Deze man was tijdens de eerste wereldoorlog zwaar gekwetst in Haaskerke bij Diksmuide en door Belgische burgers verzorgd geweest. Hij was ook anti-nazi en mij zeer gunstig gezind. Zijn eerste woorden waren : "Du bist ein Belgier, du sollst gut sein bei mir".

Juni 1944

Ik word terug tewerkgesteld in een andere fabriek in Volpriehausen bij Northeim.

Kerstdagen 1944

Met de hulp van "vorarbeiter" Walter Hinke, maar zonder toelating, heb ik een bezoek gebracht aan boer Kruger in Wallendorf. 's Nachts echter was er een zwaar bombardement op de stad Halle waar de fabrieken stonden van de vliegtuigen Messerschmitt . Heel de stad was afgebrand en de bruggen over de stroom "de Saale" werden vernield. We konden niet meer terug naar het kamp en werden opgepakt door de Gestapo en door het "Kriegsgericht" van Northeim veroordeeld tot vier weken "Disziplinlager" van Möringen. We moesten er werken in een oude zoutmijn, 800 meter diep. We kwamen er mensen tegen van alle nationaliteiten. Deze mijn werd niet meer gebruikt maar werd steeds groter gemaakt voor het opslaan van munitie. Intussen werd de fabriek in Volpriehausen, waar ik normaal tewerkgesteld was, ook gebombardeerd.

Begin februari 1944

We werden verplaatst naar Schönhausen Kreis Dresden, 60 km van Dresden. Op 12 februari wordt ook Dresden gebombardeerd.

Dresden, een stad van 1,2 miljoen inwoners en 500.000 vluchtelingen uit het oosten van Duitsland, ligt aan de Elbe. Het had zeer belangrijke fabrieken waaronder Zeiss-Ikon (optische apparaten) en de Hermann Göring Werke waar olie en benzine uit steenkool gemaakt werden.

Deze stad die uit twee delen bestaat, de Altstadt en de Neustadt werd om 23 u. 's avonds gebombardeerd. De aanval duurt ongeveer 3 uur en werd uitgevoerd met 750 Lancasters en 530 vliegende forten B 52. Balans : 130.000 doden waarvan de lijken later werden verbrand op de Altmarkt. De as stapelde zich op tot een hoogte van 2 meter. Wij konden de vuurgloed 's avonds tot in Schönhausen zien, dit was op 60 km afstand.

April 1944

Bevrijding door de Russen ! We kregen echter heel weinig te eten. Met nog acht kameraden vluchtten wij met een door de Hauptmann van de fabriek

achtergelaten Opel. Wij werden door de Amerikaanse M.P. opgepakt en naar Tangermunde gevoerd. Hier kregen wij van de G.I. een overvloed aan eten en drinken. Ik werd echter na een paar dagen zwaar ziek en werd verzorgd door een Amerikaanse majoor-dokter. Na een drietal weken werd ik overgebracht naar Göttingen, en vandaar uit met nog vele andere Belgen op vrachtwagens naar Frankfurt gevoerd, waar een verzamelcentrum opgericht was. We werden in goederenwagens van de spoorweg gestopt en kwamen op 20 mei in Brussel Ukkel-Stalle aan. Na een achttal dagen thuis en werd ik terug zwaar ziek, ik was besmet met een hier onbekend virus, namelijk de "Vlek tyfus".(Besmettelijke door vlekken op het lichaam en haaruitval gekenmerkte ziekte, waarvan de verwekker (rickettcia) wordt overgebracht door de kleeerluis (rickettsiose).

Slot

Na al deze miserie en ontbering werd ik op 5 januari 1946 opgeroepen om mijn militaire dienst te vervullen. Ik werd ingelijfd bij de 1ste Belgische Infanterie Brigade "Bevrijding" beter bekend als de "Brigade Piron". Ik werd bij de Militaire Politie ondergebracht en op 29 november gedemobiliseerd.

Jean Vandiest

OVER LESGEVEN IN OPPEM...

Bij mijn laatste bezoek aan het abdijsarchief van Grimbergen onderzocht ik de bescheiden in verband met Oppem.

Er viel mij een akte in de handen die betrekking had op het "schoolonderricht" te Oppem.

Ik geef ze hier in extenso weer :

Obligatie vanden schoolmeester tot Ophem : 1701, 3 9bris.

"-den onderschreven verobligeert sij selven om een eerelijke deughdelijke ende goede school te houden tot instructie vande kinderen van Ophem, ende verbindt sijnen persoon om 2 uren en een alf smorghens school te houden ende sijn selven te imploijeren om de kinderen te leeren lesen, spellen, ende schrijven, zijferen, brieven leesen etc. te weten van achten alf tot elf uren smorghens ende wederom van twee uren tot vier uren naer den noen, soo dat hij sijn selven sal laten vinden inde school, sonder dat hij merchelijken tijdt sal moghen afwesen tot dienst van sijnen winckel, ende om dat de schoole te meerder soude floreren, ende groijen soo sal hij gehouden sijn, sijne afwesentheijt te kennen te gheven aenden heere V.P. van Ophem als wanneer hij om pressante ende nootsakelijke affairen sal moeten van huys gaen, ende indit gheval, sal hij comen den selven heere V.P. bidden de kinderen te willen comen leeren in sijn huys, hetghene hem naer discretie sal toe gestaen worden.

- item en sal de kinderen geen verbode, oft schandaleuse boecken, historien etc. inde handen gheven, ende opdat dit niet en geschiede, soo en sal hij gheen boecken uijtdijlen als met advies van den heer V.P.. Daerenboven, sal hij de kinderen alle sondaghen en somwijlen op andere daghen naer de kercke brenghen om aldaer de leeringhe van den catechismus te hooren, en op dat sij met meerdere geschichtheijs de selve souden hooren, soo sal hij sij selven alle sondaghen laten vinden inden catechismus, ende trachten de kinderen tot stillichheijdt te brenghen, ende letten op hun fauten, ende quade antwoorden, om die inde schole te verbeteren.

- item sal de kinderen te samen op order brenghen ten huysse vanden heere V. soo dichwils ter weke als den heere de kinderen sal ontbieden, om aldaer oft wel inde kercke, eenige noodighe instructies van den catechismus, ende andere goede instructies rakende de manieren van leven te ontfanghen.

- item sal sorghen draghen datter 4 Engels gekleet worden omde kinderen te brenghen tot de eerste communie de m : sal gemeijnliijk geschieden op den 3.

paeschdagh oft bloke paescchen, sal hun inde handen besorghen 4 keersen vande kerck om de kinderen te accompaagneren tot de h. Tafel des heeren, item sal aan den autsten vande 4 Enghelen besorghen eenen beker met wijn van ablutie, omdat de kinderen met alle eerbiedinghe soude de h. hostie door swelghen, ende naer de misse sorghen, dat dat de kinderen geschicht naer huys gaen ende ingevalle dat hij in eenighe van dese conditien comt te ontbreken, soo is den onderschreven bereijt afstandt te doen van sijn schoolmeesterschap, en sal moeten gedooghen datter iemant anders sal moghen gestelt worden vanden E.E. heer prelaat van Grimberghen in sijn plaats, ende soo lanck als hij de kinderen sal leeren, soo en sal hij niet meer moghen vraghen, ter maent als den ordinarischen salaris oft loon van andere schoolmeesters buijten de steden.

Dese toekenninghe is geschiet ter presentie van f. guil. ignatius Offhuys v. pastor tot Ophem.

(getekend) Joos Belde coster tot Ophem.

M. Gillisjans

CAFÉ "DE ROZENBOOM"

of de historie van de "Kuipestraat" (Boechtstraat 1945-55).

Eerste Vervolg

Naast "zwette Piee", in het huis dat nu bewoond wordt door Dominique Van Opstal, woonde "de smid". De smidse bevond zich echter niet in de Kuipestraat maar wel waar vroeger de steenhouwer woonde (nu is daar een kinesitherapie). De smid was een man die, ook al was hij klein van gestalte, met gemak het grootste boerenpaard de hoefijzers aanpaste. Hij was niet zo een trouwe cafébezoeker maar alle kinderen van het toenmalige Meise keken met ontzag naar deze sterke man wanneer hij het smidsevuur aanwakkerde en de hoefijzers roodgloeiend uit het vuur haalde en bewerkte met zijn voorhamer. Het was een beetje zoals het liedje van de smid, want meestal was hij nog zwarter dan "zwette Piee". In de winkel waar nu bloemen worden verkocht (Floral) woonde de familie Verbiest. Het was toen een winkel van potten en pannen, keukengerief en alle mogelijke draad (pinnekesdraad, electriciteitsdraad,...). Meneer Verbiest, ik noem hem zo omdat ik hem nooit anders genoemd heb of horen noemen heb, was electricien maar kwam ook maar zeer sporadisch en dit meestal met de kermis eens een pintje drinken in "De Rozenboom". Mevrouw Verbiest was de winkeldame en was evenals Jef een zeer vriendelijk mens, behalve één keer toen we voetbal speelden met de jongens van Van Campenhout, Frans, Miel, Wilfried, enz. en bij een balbetwisting deze recht in de ruit van de winkel van Verbiest terechtkwam en wij onze spaarpot moesten aanspreken, broederlijk gedeeld met de jongens van Miel den boer. Miel den boer was de grootvader van deze jongens, hun vader heette Jan van Miel den boer en hun moeder Stefanie (de zuster van Burgemeester Jules Van Campenhout). Een huisgezin van acht kinderen. Het waren wel toffe speelkameraden want in de Kuipestraat waren tijdens ons verblijf niet zoveel kinderen van onze leeftijd. De familie van Miel den boer woonde in het huis waar nu de fietsenwinkel gevestigd is en waar na hem

ook eerst nog de schrijnwerkerij van Lomme was. Voor ik echter verder de bewoners beschrijf van de Kuipestraat, keer ik eerst terug naar de naaste geburen van de Rozenboom en de werkelijke hoofdfiguren die kleur gaven aan ons volkscafé. Eerst en vooral nog een hoofdrolspeler, namelijk "den Binner", de naam schijnt afkomstig van het binden van stro, anderen beweren dat het te maken heeft met door water aanlengen van jenever (ik verwijs hier naar een artikel dat Maurice Peeters schreef over zijn grootvader en dat in het tijdschrift van Berla reeds verscheen). Den Binner was een zeer trouwe bezoeker van ons café, zelfs in die mate dat zijn Wis hem vroeg om op de deur te letten en hij ze gewoon meenam naar onze herberg en ze voor onze gevel plaatste. Toen men hem vroeg waarom hij die deur bij zich had, antwoordde hij zeer lakoniek dat zijn Wis hem gevraagd had om op de deur te letten en dat hij ze dan maar meegebracht had. Dit bewijst nogmaals hoeveel humor deze mensen hadden en hoe ze zonder complexen leefden. De geburen mochten denken wat ze wilden, ze leefden gewoon hun leven maar stonden steeds klaar als er moest geholpen worden of als iemand in de miserie zat. De zonen van den Binner waren zeer goede voetballers en ooit zijn ze zelfs kampioen geworden. Den Binner onderhield het voetbalplein, hij maaide het gras (terrein K.F.C. Meysse) maar werd eens zeer erg kwaad op de onderpastoor toen de chiro in het lange gras had gespeeld. E.H. Verstraeten, toenmalig onderpastoor, is nooit nog "ne goeie" geweest in de ogen van "den Binner". Zelf herinner ik mij "den Binner" als de man die een serenade bracht aan Jeanneke en Albert van Rie de schoenmaker met boven zijn kale hoofd een zeer grote zonnebloem, een beeld om nooit te vergeten. (Hierover later nog meer).

Een volgend personage uit het gezelschap woonde niet in de Kuipestraat maar wel op de hoek aan het dorpsplein waar nu de Christie's gevestigd is en waar voordien de gezusters Janssens en Theo hun broer een zeer bloeiende winkel van groenten, fruit en specerijen hadden. Daar woonde "Dikke Fidel", de krantenman, die zeer vroeg in de morgen de mensen hun krant aan huis bracht en eens per week bij de meer begoede burgers ook een weekblad. Deze dikke man, dat laat zijn naam vermoeden, had na zijn werk - hij was bepaalde dagen ook arbeider op het kasteel - tijd teveel om te vertoeven in "De Rozenboom" bij zijn spitsbroeders, de lange van Creaal, Michel den beenhouwer, zwette Piee. Er was echter één grote maar... hij was meestal de dupe van de fratsen die de lange bedacht en werd meer dan één keer met de kruiwagen naar huis gevoerd; dat was in die tijd het beste vervoermiddel voor mensen

die te diep in het glas hadden gekeken en dikke Fidel werd meer dan eens zat gevoerd door het voornoemde driemanschap. Het was echter een zo goedge man - naar het schijnt hebben dikke mensen meestal een goed of zachtaardig karakter - en daardoor nam hij het die deugnieten dan ook niet kwalijk dat ze hem zo dikwijls te grazen namen. Ik kan hem een beetje vergelijken met "lamme goedsak", niet te hard werken en van het leven genieten. Dat was Fidel, die meer in de Kuipestraat vertoefde dan twee van zijn geburen, namelijk Janneke de koster en Gore, de schapescheerder en barbier. Deze had de gewoonte om als hij de mensen schoor om op de zeep te spuwen om meer schuim te krijgen. Deze twee kwamen ook regelmatig het café in de Kuipestraat bezoeken maar dat was dan niet dagelijks, maar wekelijks. Nog zulke wekelijkse bezoekers waren de mannen van de vuilkar, in die tijd verzorgd door Louis De Weerdt die ook nog kolenhandelaar was in de toenmalige Rodeweg (nu J.B. De Donderstraat). Deze man, samen met zijn twee helpers, zorgde ervoor dat ze juist tegen de middag aan onze deur toekwamen. Het was eigenlijk een gewoonte geworden op zaterdagmiddag. Ze stapten af, gingen recht de beenhouwerij van Michel binnen, kochten zich daar een "cervola" (cervelaat) (grote dikke rode worst) en kwamen dan in de Rozenboom hun boterham opeten met die "cervola". Zij deden dat zo smakelijk dat het water uit onze mond liep van de goesting en als we moeder vroegen om ook zo ne "cervola", zei ze dat dat geen eten was voor kleine jongens. Later heb ik ook eens zo een "cervola" gekocht en ben er twee dagen ziek van geweest. Voor deze sterke mannen was het alsof ze het lekkerste maal van de hele week gebruikten samen met 'ne stevige scotch, 'ne geuze, 'nen export, 'ne perle of 'nen blonde. Geuze was ook het lievelingsbier van Michel die meestal samen met de lange, zwette Piee en dikke Fidel op dat uur in ons café te vinden waren. Meestal was ook de "Leon" en de "Kuu" daar.

Ons moeder had dan haar handen vol en de schafttijd van de mannen van de vuilkar liep soms een beetje uit vooral als Michel dan eens trakteerde. Deze mensen hadden echter geen uur en werkten daarna een beetje vlugger en wat langer !.

Deze uren op zaterdagmiddag waren van de gezelligste die we meemaakten. Er werden dan altijd "zeer zware problemen" besproken en ik weet nog altijd niet waarom ons moeder ons vanachter de keuken instuurde maar ik vermoed dat sommige gesprekken echt niet voor kinderooren bestemd waren. We wisten het toch aan boord te leggen dat we toch de grootste geheimen van het leven tot ons namen en filosofisch

bekeken heeft ons dat geen kwaad gedaan. Er werd tijdens deze "vuilkarschafttijd" heel wat afgelachen en Michel, wiens drukste dag het was in de beenhouwerij wist het zo aan boord te leggen dat zijn Maria of Alice hem enkel riepen als het niet anders kon en Raymond was dan al zo ingewerkt dat de grote baas meer in het café bleef dan aan het werk was. Het grote werk was toen echter voor hem al gedaan want hij werkte wel zeer vroeg en soms zeer laat. Een naam die ik daarstraks noemde komt U misschien nog niet bekend voor, namelijk "Kuu". Het was een beetje de klusjesman van de boeren. Zijn specialiteit was distels steken of met de blote handen vuil uit de patatten trekken en colorado-kevers vangen. Iedereen deed op hem beroep en zo verdiende hij genoeg om te eten en vooral om te drinken want voor hem was het zware bier eten en drinken. Hij woonde in het huis van Wis van Piteys, een café juist naast het huis van Meester Rosiers rechtover het huis van burgemeester Jules Van Campenhout, nonkel van de Van Campenhouts van de Kuipestraat. "Kuu" verbleef na het werk altijd in de cafés, tussen het café van Wis van Piteys, de Kantine, Den Boecht, Sedan, Maurice de Coiffeur en De Rozenboom. Laatste station was meestal "De Rozenboom" en als hij daar aankwam was hij reeds dronken. Als men hem vroeg waarom hij zoveel dronk antwoordde hij: "Mijnen ezel moet ook drinken". Het was een man van om en bij de zeventig jaar, niemand kende zijn echte leeftijd. Ik vergat bij de opsomming van de cafés natuurlijk "de Klok" waar Kuu ook nog zijn pintjes dronk. Hierdoor werd hij eens zwaar aangereden door een auto toen hij de Nieuwelaan overstak. Toen was de Nieuwelaan nog de verbindingsweg met Brussel en reden er heel wat wagens. Er gebeurden op deze baan heel wat ongelukken. Als kleine kinderen gingen we er regelmatig nummerplaten opschrijven. Toen kon dat nog omdat veel verkeer in die tijd niet hetzelfde was vergeleken met het jaar 1995. Toen "Kuu" terugkwam uit de kliniek vroeg men hem waarom hij niet beter uitkeek als hij de straat overstak, waarop hij lakoniek antwoordde: "zemme mier taaid assekik, ze mutte ma wachten". Hij was voor zijn zeventig jaar ook nog steeds geïnteresseerd in het vrouwelijk schoon, want toen ons tante Marie, een nogal goed gevormde jonge dame, bij ons in het café was en moeder al eens hielp met het inschenken van een paar glazen bier kwam hij altijd gelijk 'ne jonge haan aan de toog staan en probeerde dan mijn tante te versieren.

(wordt vervolgd)

Indien in deze "historie" onjuistheden werden weergegeven, gelieve deze dan te melden aan de redactie van Berla of aan de auteur. Het is de bedoeling later een boekje te laten verschijnen met deze "historie".

Over wat in ons vorig nummer werd gepubliceerd werd ons door een Berlalid volgende melding gedaan :

(zie laatste paragraaf) Het was niet de zuster van Zwarte Piee die de toegang tot de woonst belette maar de moeder. Zij had de kleurrijke bijnaam van : "Marie Parfait".

Piet De Cuyper

HERMAN VOS IN MEISE

Het bestuur van de "Heemkring Berla" vraagt uw speciale aandacht voor de voordracht die doorgaat op vrijdag 31 maart 1995 te 20.00 u. in het Vandenberghecentrum. Het wordt een boeiende avond waarop u vriendelijk bent uitgenodigd.

De romancier Herman Vos zal ons komen vertellen over zijn jeugdijaren te Meise. Hij werd er inderdaad, als jongste van acht kinderen, geboren op 8 juli 1928, in een "naar hooi en kermis geurend boerendorp" zoals hij het zo prachtig typeert in de roman "Ik ben een Marabou".

Toen de oorlog uitbrak zat Herman nog op de lagere school te Meise ; het waren schrale oorlogsjaren voor zovelen, doch rijke jaren voor de levenslustige knaap in een landelijke omgeving.

In 1993 ging Herman Vos als rijksinspecteur bij de openbare bibliotheken met pensioen en verscheen tevens de bundel kortverhalen "Zeg maar Napoleon".

Graag lezen en herlezen we "De zonen van Pepe Gimenez", de debuutroman die bij het verschijnen meteen twee literaire prijzen kreeg, "Een man kwam uit de Cero" of "Nathalie, Nathalie". Van deze letterkundige verwachten we niet dat hij op zijn lauweren zal rusten.

Herman Vos is een boeiend schrijver en een uitstekend verteller. Wij heten hem van harte welkom in zijn geboortedorp.

OBIITS IN DE ST. - MARTINUSKERK

In het voorjaar van 1994 kreeg het interieur van de St. - Martinusparochiekerk te Meise een degelijke opknapbeurt : de kruiswegtaferelen werden opgefrist, de muren kregen een met zorg gekozen warme, lichte beschildering. De fresco's, die in 1993 vrijgemaakt en gerestaureerd werden, komen tegen de lichte achtergrond levendiger uit.

Bij deze gelegenheid werden de rouwborden van de adellijke families Roose-de Beaufort en - van der Linden d'Hooghvorst uit de vergeethoek gehaald en in de zijbeuken als een decor rond de glasramen opgehangen, rechts rond het raam dat aan de familie d'Hooghvorst herinnert, links het glasraam van de familie de Beaufort, beide glasramen werden door de respektievelijke families geschonken op het einde van de 19de eeuw.

Rouwborden of rouwblazoenen zijn panelen waarop in een zwarte omlijsting het wapenschild van de overledene geschilderd werd, benevens de datum van overlijden. Deze vierkante houten panelen hebben doorgaans één meter zijkant en worden steeds in ruitvorm gebruikt ; in de bovenste hoek de vermelding "obiit" het latijn voor = hij of zij is overleden ; vandaar de gewoonte de rouwborden obiit te noemen alhoewel deze benaming zelden in een woordenlijst voorkomt .

Bij de begrafenisplechtigheid werd het obiitpaneel in de rouwstoet meegedragen en in de kerk vóór de katafalk geplaatst, de voorzijde gericht naar de aanwezigen. Na de plechtigheid werd het opgehangen in de kerk of kapel ter nagedachtenis van de overledene.

Vermits de panelen, hier en elders, meestal dezelfde afmetingen hebben kunnen we veronderstellen dat zij in voorraad waren, het schilderen van de soms ingewikkelde blazoenen gebeurde bij het overlijden van de edelman - of vrouw- en werd dikwijls aan een kunstschilder toevertrouwd voor wie het een bijverdienste was.

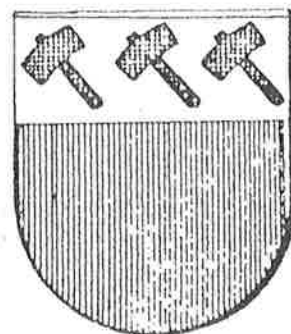
De obiits uit de 18de eeuw van de adellijke families, waarvan hier sprake, waarschijnlijk de meest decoratieve, met verzorgde heraldische voorstellingen, zijn in de loop der tijden verloren gegaan ; van de rouwborden die ooit op de zolder van de St. - Martinuskerk terechtkwamen bleken er nog een dertiental in goede staat, andere zijn er zo erg aan toe dat zij niet meer te herstellen zijn.

De obiits waarover wij in de parochiekerk nog beschikken getuigen dat de overledenen in de crypte onder het hoogkoor bijgezet werden ; zij kunnen eveneens als leidraad dienen om de genealogie van de adellijke families te volgen inzonder de nakomelingen van Emmanuel, baron van der Linden d'Hooghvorst, generaal van de Burgerwacht, heer van Meise en burgemeester van deze gemeente van 1807 tot 1866.

Indien we de rouwblazoenen volgens datum van overlijden rangschikken komt het obit van diens tweede zoon, Victor, bovenaan.

*Victor d'Hooghvorst.
obit 10-8-1847*

*: van keel met in het hoofs
van zilver, beladen met
drie hellende klophamer
van sabel.*

Emilie d'Oultremont

I. Obiit 10-8-1847

Victor-Joseph - Ghislain, baron van der Linden d'Hooghvorst, geboren te Meise op 5-8-1813. Hij overleed te Ayeneux in het kasteel van Wégimont (prov. Luik). Hij huwde op 19-10-1837 Emilie-Olympe d'Oultremont de Wégimont die geboren werd te Ayeneux op 11-8-1818.

Jong weduwe geworden, zal de barones haar verder leven wijden aan de congregatie door haar gesticht, de "Zusters van Maria voor Eerherstel".

Het zijn echter Victor d'Hooghvorst en Emilie d'Oultremont die de stamouders werden van het verdere geslacht van der Linden d'Hooghvorst ; uit hun echtverbintenis werden vier kinderen geboren.

a. - Adrien op 31-12-1838. Hij huwde te Firenze op 6-4-1859 met de jonge weduwe van graaf Piasenith. Het echtpaar bleef kinderloos. Adrien verkocht zijn aandeel in de erfgoederen d'Hooghvorst aan zijn jongere broer Edmond volgens notariële akten van 1867 en 8.8.78. Hij overleed bij een familielid in Frankrijk op 18-10-1878.

b. - Edmond - Emile - Charles (zie V.).

c. - Olympe - geboren op 18-7-1843. Als religieuze van de "Société de Marie Réparatrice" gesticht door haar moeder, droeg zij de naam : Marie de Saint-Victor. Zij stierf op 14-12-1872 in een bijhuis van de congregatie gelegen in de Poststraat te Brussel. Haar stoffelijk overschot werd overgebracht naar de kapel van het kasteel van Presles, eigendom van haar oom en voogd Charles d'Oultremont.

d. - Marguerite geboren op 24-4-1845 trad eveneens zeer jong nog, in dezelfde orde en droeg de naam Marie de Sainte-Julienne. Zij overleed te Parijs op 23-1-1867. Haar stoffelijk overschot werd overgebracht naar het kasteel van Meise en in de crypte van d'Hooghvorst bijgezet. Voor deze overledene werd geen obiit gemaakt.

II. Obijt 15-4-1866

Emmanuel J.J. blazoen van d'Hooghvorst met ridderorde.

Het gaat hier over Emmanuel-Constantin Premier-Ghislain, baron van der Linden d'Hooghvorst, geboren te Brussel op 7-6-1781. Hij huwde te Brussel op 25-5-1807 met Marie-Caroline de Wal Masbourg.

De kasteelheer en burgemeester van Meise overleed in zijn herenhuis gelegen op de Wolvengracht te Brussel.

Met een indrukwekkende rouwplechtigheid werd door de burgerlijke overheid en door de trouwe Burgerwacht afscheid genomen van de held van 1830.

Na de lijkdienst in de Finistèrekerk en de afscheidceremonie werd hij uitgeleide gedaan naar Meise. De leden van de St.-Sebastiaanschuttersgilde waarvan de overledene Hoofdman was, droegen hem naar zijn laatste rustplaats: = "om 3 uur in de namiddag met groten en veel droefenissen want hij was van iedereen geacht en bemind" (volgens de annalen van de Sint-Sebastiaansgilde).

Het echtpaar had vier kinderen :

- a) Philippine - Emmanuelle geboren te Brussel op 1 maart 1808, huwde op 22 juni 1825 August - Joseph baron d'Overschie de Neerysche.
Zij was hofdame van koningin Louise-Marie.
- b) Leon - Joseph Ghislain baron van der Linden d'Hooghvorst geboren op 25.5.1812, hij trad in de echt met Marie-Philippine de Wal d'Anthines (zie XI).
- c) Victor - Joseph - Ghislain, geboren te Meise op 5-8-1813 (zie D).
- d) Pauline - Marie Ghislaine, geboren op 24-8-1814 (zie III).

III. Obiit 9-12-1867

Pauline - Maire - Ghislaine d'Hooghvorst geboren op 24-9-1814. (zie II)

Zij huwde te Meise op 28-12-1843 met Napoleon-Joseph, graaf Maret, hertog van Bassano die geboren werd te Parijs in 1803 en daar overleden is in 1898 en bijgezet in het familiegraf op het kerkhof Père-Lachaise te Parijs.

- a. - een zoon geboren in 1845 en als markies van Bassano overleden te Parijs in 1906 en begraven in de familiekerk Père-Lachaise.
- b. - Marie-Louise Maret de Bassano (zie VI)
- c. - Jonkvrouw de Bassano.

IV. Obiit 19-8-1874

Marie - Caroline de Wal Masbourg. Geboren te Luik op 7-6 -1789. Zij trad in het huwelijk te Brussel op 25 mei 1807 met Emmanuel, baron van der Linden d'Hooghvorst.

In 1839 werd zij aangesteld als hofdame van onze eerste koningin Louise-Marie. In de brieven aan haar moeder koningin Amélie, beschrijft Louise de barones als "zeer groot, zeer zwaar, zeer roze, zeer blank - 't Is een echte Vlaamse (?) schoonheid"

Vier kinderen - (zie II).

V. Obit 5-5-1890

Edmond : Emile - Charles, baron van der Linden d'Hooghvorst werd op 6-10-1840 geboren als tweede zoon van Victor en Emilie d'Oultremont (zie I. - b.). Hij trad in het huwelijk te Parijs op 21-6-1864 met zijn nicht Marie-Louise-Claire Maret de Bassano, dochter van graaf Maret, hertog de Bassano en van Pauline d'Hooghvorst (zie III.-b.).

Er zijn vier kinderen :

- a. - Marguerite - Marie - Joséphine - Ghislaine huwde baron de Loë, wonende in het voorvaderlijk kasteel van M'Heer (Hollands Limburg). Deze zal mede optreden als voogd van de minderjarige broers van zijn echtgenote bij het overlijden van Edmond d'Hooghvorst.
- b. - Pauline - Marie - Caroline (zie IX).
- c. - Victor- Antoine - Marie (zie VIII).
- d. - Adrien - Louis - Joseph die geboren werd te Resteigne op 26-8-1880. Hij is vermoedelijk jong gestorven.

Het kasteel en het volledig patrimonium d'Hooghvorst te Meise werd door Edmond op 16 april 1881 verkocht aan Keizerin Charlotte die resideerde in het nabijgelegen kasteel en domein van Bouchout.

Reeds in 1867, na het overlijden van Generaal - baron Emmanuel d'Hooghvorst, verkocht zijn kleinzoon Adrien zijn helft van het erfenisrecht komende van Victor, zijn vader en zoon van de Generaal - baron Emmanuel, aan zijn broer Edmond.

Na het overlijden van hun moeder, Emilie d'Oultremont en de jong gestorven zusters Olympe en Marguerite d'Hooghvorst werd op 8-8-1878 een dergelijke

akte opgemaakt. Adrien verkoopt aan zijn broer Edmond zijn erfdeel komende van zijn moeder en overleden zusters.

Leon d'Hooghorst (zie II a.-), oudste zoon van Generaal - baron Emmanuel verkocht op 27-3-1880 zijn patrimonium te Meise aan zijn neef. Edmond behield het recht levenslang op het kasteel van Meise te wonen en over de bijgebouwen en park te beschikken.

In 1881 evenwel, bij de verkoop aan Keizerin Charlotte, verwisselde Leon d'Hooghorst, met goeddunken van zijn neef en eigenaar, het kasteel enz. voor het recht van wonen en vruchtgebruik van = "la maison de campagne" gelegen te midden van boomgaarden, weiden en landerijen 46.5 a. groot; de nadere beschrijving laat geen twijfel over : het gaat hier over de kasteelhoeve die sinds 1717 toebehoorde aan de familie d'Hooghorst en die we nu beter kennen als domein Drytoren of "hof Van Gijssel".

Baron Edmond d'Hooghorst

Baronne Edmond d'hooghorst

Edmond d'Hooghorst was lid van de kamer van volksvertegenwoordigers en burgemeester van Resteigne. Hij overleed in zijn woning te Brussel.

VI. Obiit 27.10.1918

Marie-Louise-Claire barones van der Linden d'Hooghvorst geboren Maret de Bassano (zie III b.)

Na het overlijden van haar echtgenoot Edmond d'Hooghvorst (zie V) trad zij op als voogdes voor haar twee jongste kinderen, Victor en Adrien.

VII. Obiit 27.2.1942

Edmond - Antonin - Paul, Jonker van der Linden d'Hooghvorst, geboren te Bousval-kasteel Pallandt op 4.12.1915 (zie VIII b.-)

Hij was officier-vlieger bij het Belgisch leger en stierf na een kortstondige ziekte in een ziekenhuis te St.- Joost ten Node.

Hij was ongehuwd.

VIII. Obiit 16.12.1943

Victor - Antoine - baron van der Linden d'Hooghvorst werd geboren te Besten - Restaigne op 5.5.1878 (zie V.C.-)

Hij huwde te Brussel op 14.6.1912 met Marthe-Marie-Charlotte Descantons de Montblanc.

Uit dit huwelijk werden volgende kinderen geboren :

a.- Emmanuel, baron van der Linden d'Hooghvorst, geboren te Brussel op 30-4-1914, gehuwd met gravin Elisabeth - Mathilde de Marnix de Sint-Aldegonde op 12-8-1939.

b.- Edmond (zie VII).

c.- Marie-Emilie, geboren te Brussel op 1.12.1918, huwt te Bousval op 17.10.1944 Jonkheer Bryan Quarles van Ufford ; deze laatste overleed te Leiden op 21.9.1975.

d.- Marguerite, geboren te Brussel op 5.2.1920; zij huwde te Bousval op 16.12.1950 met Jean Goupy, geboren te Montvillier - Fr. op 26.8.1903.

- e.- Charles - Jacques, geboren te Bousval op 14.1.1924. Hij huwde de Spaanse Marguerite Creus Riera op 21.6.1955 te Fogas-de Monclus en vestigde zich in Spanje.
- f.- Marie-Thérèse geboren te Bousval op 17.3.1927, huwde aldaar op 31.7.1948 graaf Thierry-Jean d'Oultremont.

□ □ □

In 1893 werd te Meise het standbeeld opgericht voor Generaal- Baron Emmanuel van der Linden d'Hooghvorst ; jonker Victor, zijn achterkleinzoon, woonde de plechtigheid bij onder de hoede van zijn moeder douairière Edmond d'Hooghvorst.

Baron Victor bleef steeds gehecht aan de bewoners van het dorp waar de van der Linden d'Hooghvorst zich in 1671 vestigden en Heren van Meise werden. In de briefwisseling die hij onderhield met kunstschilder Edwin Ganz drukt hij zijn spijt uit over de verkoop van het kasteel en domein van Meise : " ce regrettable acte "- " die betreurenswaardige beslissing " schrijft hij op 10 augustus 1937.

Hij werd hoofdman van de St.- Sebastiaansschuttersgilde te Meise en gaf dit genootschap zijn milde steun. In 1950 zal zijn zoon Charles die eretitel overnemen en graag aan de schietingen en festiviteiten deelnemen.

Met zijn talrijk gezin woonde baron Victor in het kasteel Pallandt gelegen te Bousval dat langs huwelijk en erfenis in het bezit van de familie d'Hooghvorst was gekomen.

De kasteelheer was lid van de gemeenteraad, de kerkraad en behartigde vooral het onderwijs te Bousval. Hij overleed tijdens Wereldoorlog II te Schatzalp - Graubunden (Zwitserland). Zijn stoffelijk overschot werd naar de St.- Martinuskerk van Meise overgebracht waar de rouwplechtigheid op 2 januari 1943 te 11 uur plaats vond. Ter intentie van de Meisenaars werd er ook een Nederlandstalig doodsprentje uitgereikt.

Vous qui l'avez connu et aimé
Souvenez-vous dans vos prières
de l'âme de

Victor, Antoine, Marie, Ghislain
van der LINDEN

Baron d'HOOGHVORST

né au Bestin le 5 mai 1878, retourné à Dieu
le 16 décembre 1942, muni des Secours de
Notre Mère la Sainte Eglise.

Heureuses les maisons qui ont la moitié des
leurs là-Haut pour faire la chaîne et tendre la
main à ceux d'ici-bas.

†

Gij allen die hem gekend hebben,
gedenk in uw gebeden de ziel van

Victor, Antoine, Marie, Ghislain

van der LINDEN

Baron d'HOOGHVORST

geboren te Bestin den 5 Mei 1878, in den Heer
ontslapen den 16 December 1942, gesterkt door
de genademiddelen van Onze Moeder de Heilige
Kerk.

Gelukkig de kinderen voor wien het voldoende
is aan hun vader te denken om de bevelenning
van alle deugden te leeren H. Hieronymus

Voor een geloovige als hij eindigt het leven
niet bij den dood, deze heeft alleen een einde
gesteld aan zijn lijden.

Hij deed het goede in deze wereld en schonk
zich heelemaal aan zijn plicht, zich beijverende
om altijd zijn taak te vervullen.

Gisteren is voorbij en van hetgeen hij gisteren
doorstaan heeft blijft er alleen de verdienste over
van het aan God te hebben opgeofferd.

Barmhartige Jezus, geef hem de eeuwige rust

BEGRAF. MICHEL

IX. Obiit 19.11.1952

Pauline-Marie-Caroline, jonkvrouw van der Linden d'Hooghvorst (zie V.-)
Hofdame van prinses Clementine. Zij bleef ongehuwd.

X. Obiit 25.1.1978

Marthe-Marie-Charlotte, barones van der Linden d'Hooghvorst, werd geboren
te Brussel op 13.1.1887 als dochter van graaf Ernest Descantons de Montblanc,
baron van Ingelmunster en van Marguerite de Beughem de Houtem.

De Montblanc waren eigenaars van het kasteel van Ingelmunster en van de
"Manufacture de Tapisseries de Flandre" die zij in 1857 gesticht hadden en die
tot aan Wereldoorlog I bedrijvig was.

XI. Obiit 26.4.1853

Marie-Philippine-Elisabeth de Wal d'Anthines, geboren te Brussel op 28 januari 1818. Zij trad in het huwelijk met Leon, baron van der Linden d'Hooghvorst (zie II b.). Deze edelman was een groot liefhebber van bos en jacht. Hij verwierf het uitgestrekt domein met kasteel van Mirwart in de prov. Luxemburg dat hem ruimschoots de gelegenheid gaf zich aan zijn liefhebberij over te geven. Jammer genoeg is in het kasteel de barones in tragische omstandigheden om het leven gekomen.

Leon d'Hooghvorst keerde naar zijn geboortegrond terug en volgt in 1866 na diens dood zijn vader Emmanuel op als burgemeester van Meise ; dat ambt zal hij gedurende vijfentwintig jaar waarnemen en even lang hoofdman van de schuttersgilde blijven.

Leon d'Hooghvorst had geen mannelijke afstammeling, hij verkocht het patrimonium aan zijn neef Edmond d'Hooghvorst (zie V.).

Hij overleed te Brussel op 30.3.1891 en werd bijgezet in de crypte d'Hooghvorst gedragen door de gildebroeders van Sint-Sebastiaan.

Er is van deze overledene geen obiit gevonden, het is best mogelijk dat er geen gemaakt werd. De volgende naamdrager is nog geen 13 jaar oud en het is zeker dat de korte opeenvolging van sterfgevallen zwaar woog op de leden van de familie d'Hooghvorst en inzonderheid op de enige dochter van Leon en van de barones d'Hooghvorst :

Philippine-Mathilde-Eugènie, geboren te Brussel op 10 juni 1833.

Zij trad in het huwelijk te Brussel op 30 maart 1852 met Henri, baron de Brienen, deze stierf te Parijs op 15.2.1854, zonder afstamming.

De barones de Brienen schonk in 1881 het mooie glasraam in de rechter zijbeuk van de St. - Martinuskerk, het is versierd met de wapenschilden van de familie d'Hooghvorst.

Het obiit van Marie-Philippine de Wal d'Anthines hangt heden in de vroegere doopkapel terwille van de grotere afmetingen die het paneel heeft ten overstaan van de andere obiits d'Hooghvorst.

E. Van Hemeldonck - Van Antwerpen

GERAADPLEEGDE WERKEN

- G. de Crayencour : Intermédiaire des Généalogistes 1976.
L. Robijns de Schneidauer : Folklore Nobiliaire - Coutumes héraldiques et féodales belges 1938
C. Pama : Heraldiek en Genealogie 1969
Ch. Poplimont : La Belgique Héraldique 1866
État Présent de la Noblesse Belge - annuaire de 1977
P. Suau s.j. : La Mère Marie de Jésus = Emile d'Oultremont 3ième éd. 1920
Jacqueline Desormeaux : "Mère Marie de Jésus. - Perspectives historiques"
Rome 1974.

E.V.H.

INHOUDSOPGAVE

		Blz.
10.10.1994....Michel -Jean Vandiest vertelt voor Berla	J. Vandiest	1-5
Over lesgeven in Oppem	M. Gillesjans	6-7
Café "De Rozenboom"	P. De Cuyper	8-12
Herman Vos in Meise	F. Coene	12
Obiits in de St. - Martinuskerk	E. Van Hemeldonck	13-24

boechtstraat 21
1860 meise
tel. 269.08.93

hoogstraat 1
1861 wolvertem
tel. 269.00.40

beenhouwerij jean de meuter
's herenweg 1
st brixius rode
tel. 02/269.14.76

uit sympathie

berla wordt gesteund door

zakenkantoor bogaerts
boechtstraat 15 - 1860 meise
tel. 02/269.99.70

R U I M T E
I N J E
B A N K Z A K E N .

f. de weerd
nieuwelaan 110
1860 meise
tel. 269.01.63

**de cuyper
&
ilbe
drukkerij
kopiedienst**

brusselsesteenweg 62 - 1860 meise

tel. 269 29 51 - fax 269 35 41

OPEN : ma. tot vr. van 9u tot 12.30u en van 13.30u tot 18.30u – zat. van 10u tot 12.30u

VERNIEUWDE WINKEL

**Nu nog meer keuze
van wenskaarten**

Fotokopiedienst

Faxdienst

Inbinden van eindwerken

ALLE DRUKWERKEN :

Familiedrukwerk

Drukwerk voor bedrijven

Drukwerk voor groeperingen

Rouwdrukwerk

SPECIALE SERVICE :

onze afdeling „sneldruk”